

2. Жук А. Причини виникнення та наслідки конфліктних ситуацій в архітектурі на прикладі Тернопільсько-Зборівської митрополії УГКЦ. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 77, том 2, 2024. С. 4-9. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-2-1>

3. Катедра. Тернопіль: Джура, 2009. 384 с.

4. Архикатедральний собор Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці. URL: <https://katedra-ternopil.org/> (Дата звернення: 1.03.2025).

5. До Тернополя привезли ікону Матері Божої Зарваницької. URL: <https://suspilne.media/ternopil/950841-do-ternopola-privezli-ikonu-materi-bozoi-zarvanickoi/> (Дата звернення: 1.03.2025).

Галина МЕНДИК,

Здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, викладач бандури Комунального закладу «Школа мистецтв» Байковецької сільської ради Тернопільського району Тернопільської області
Тернопіль, Україна

mendikgala1@gmail.com

науковий керівник

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Лариса ОРОНОВСЬКА

МИСТЕЦЬКА ШКОЛА ЯК ФУНДАМЕНТ РОЗВИТКУ ДУХОВНОСТІ У ВИХОВАНЦІВ

Анотація. *Мистецька школа відіграє ключову роль у формуванні духовності вихованців, адже мистецтво є потужним засобом естетичного, емоційного та морального розвитку особистості.*

Завдяки навчанню музиці, живопису, театру та іншим видам творчості, діти розвивають внутрішній світ, вчать висловлювати почуття, поглиблюють національну самосвідомість та досягають загальнолюдські цінності. Важливим аспектом є також виховання морально-етичних якостей, формування почуття прекрасного та розвиток здатності до співпереживання. Мистецька освіта не лише відкриває перед дитиною світ творчості, а й допомагає їй знайти власний духовний шлях, сприяючи гармонізації внутрішнього стану та зміцненню особистісної стійкості.

Ключові слова: *Мистецька школа, духовність, естетичне виховання, моральні цінності, національна самосвідомість, творчий розвиток, емоційна сфера, самовираження, гармонійна особистість, мистецька освіта.*

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві, яке характеризується швидкими технологічними змінами та інформаційним перевантаженням, спостерігається зниження рівня духовності серед молоді. Втрата морально-етичних орієнтирів, байдужість до культурної спадщини та відсутність глибокого естетичного світогляду є серйозними викликами для виховання гармонійної особистості.

Мистецькі школи мають великий потенціал у формуванні духовності вихованців, оскільки мистецтво сприяє розвитку емоційної чутливості, моральних цінностей та національної самосвідомості. Проте, в умовах сучасної освітньої реформи постає питання про збереження та оновлення підходів до мистецької освіти, її інтеграцію в сучасний соціокультурний простір. Таким чином, необхідно дослідити роль мистецьких шкіл як осередків духовного виховання, визначити ефективні методи впливу мистецтва на світогляд дітей та окреслити шляхи розвитку мистецької освіти для зміцнення духовних засад молодого покоління [2].

Роль мистецької школи у формуванні духовності вихованців:

Формування естетичних цінностей

- Ознайомлення з мистецтвом розвиває відчуття прекрасного;
- Навчання музиці, живопису та хореографії сприяє гармонійному світосприйняттю.

Розвиток емоційної сфери

- Виконання та створення мистецьких творів допомагає висловлювати емоції;
- Вихованці вчаться розуміти свої почуття та співпереживати іншим.

Формування морально-етичних цінностей

- Твори мистецтва передають важливі моральні уроки;
- Вихованці набувають почуття відповідальності, чесності та доброзичливості.

Поглиблення національної самосвідомості

- Ознайомлення з народним мистецтвом зміцнює любов до рідної культури;
- Виконання національної музики та пісень формує патріотизм.

Розвиток духовності через мистецтво

- Творчий процес допомагає осмислювати глибокі філософські та релігійні питання;
- Мистецтво є засобом самопізнання та внутрішньої рівноваги.

Формування комунікативних навичок

- Спільна творчість сприяє розвитку взаєморозуміння та співпраці;
- Виступи перед публікою допомагають долати страхи та відкриватися світу.

Зміцнення духовної стійкості

- Заняття мистецтвом сприяють подоланню стресів та внутрішніх конфліктів;
- Вихованці вчаться бачити красу у світі та знаходити натхнення у творчості [3].

Мистецька школа є не лише місцем навчання, а й простором для духовного розвитку, який допомагає вихованцям стати гармонійними особистостями. Розвиток духовності в школі мистецтв – це важливий аспект виховання, який сприяє не лише художньому зростанню, а й формуванню гармонійної, морально зрілої особистості.

У мистецькій освіті духовність розвивається через:

Художньо-естетичне виховання – ознайомлення з кращими зразками мистецтва, класичною та народною творчістю, які несуть глибокий зміст і духовні цінності; Етичне виховання – розвиток уявлень про добро, красу, гармонію через мистецтво, обговорення моральних тем у творчих роботах;

Духовно-інтелектуальний розвиток – аналіз філософських ідей у музиці, живописі, літературі, театрі, пошук глибшого сенсу у творчості; Релігійно-культурне просвітництво – вивчення духовної музики, іконопису, храмової архітектури, якщо це відповідає концепції закладу;

Практики самопізнання та самовираження – створення умов для рефлексії, споглядання, імпровізації, що сприяє розвитку внутрішнього світу дитини; Залучення до суспільно-корисної діяльності – організація благодійних концертів, виставок, перформансів, які допомагають учням відчувати свою значущість і відповідальність перед суспільством [1].

Для розвитку духовності у школі мистецтв, а саме Байковецької сільської ради, Комунального закладу «Школа мистецтв», під час навчання гри на бандурі, практикуємо використовувати такі методи і прийоми, які охоплюють як навчальні, так і виховні аспекти:

1. Художньо-педагогічні методи.

Ці методи сприяють розвитку емоційного інтелекту, естетичного смаку та моральних цінностей:

- Метод емоційного переживання – створення умов для глибокого емоційного занурення в мистецькі твори (прослуховування музики, перегляд картин, театральні етюди);
- Метод асоціацій – викликання асоціацій між музикою, кольорами, образами, життєвими ситуаціями для розширення світогляду;
- Метод порівняльного аналізу – порівняння різних художніх стилів, шкіл, релігійних та філософських поглядів через мистецтво;
- Метод художньої імпровізації – створення власних творів на задану тему без попереднього плану (музична імпровізація, малювання без ескізу, літературні етюди);
- Метод діалогу з мистецтвом – обговорення творів мистецтва, інтерпретація їхнього змісту з особистісної точки зору.

2. Духовно-моральне виховання.

Включає методи, що допомагають учням осмислити поняття добра, краси, гармонії:

- Метод моральних ситуацій – аналіз життєвих і художніх сюжетів, що містять етичні дилеми (наприклад, чому герой обрав певний шлях?);
- Метод особистісного прикладу – викладачі й запрошені гості (митці, духовні особи) діляться своїми історіями та цінностями;
- Рефлексивний метод – учні осмислюють власні почуття та враження після творчої роботи або знайомства з мистецьким твором.

3. Творчо-проектна діяльність

Допомагає учням втілювати духовні ідеї через власні мистецькі проекти:

- Колективні творчі проекти – створення виставок, театральних постановок, музичних композицій на теми духовності, гуманізму, екології тощо;
- Міждисциплінарний підхід – інтеграція різних видів мистецтва (музика + живопис + поезія);
- Соціальні акції та благодійні заходи – концерти у шпиталях, виставки на підтримку благодійних фондів;

4. Психолого-педагогічні методи

Допомагають занурити учнів у духовний розвиток через особливі прийоми навчання:

- Метод арт-терапії – використання мистецтва для емоційного та духовного зцілення (малювання мандал, музикотерапія).
- Медитативні техніки – споглядання мистецьких творів у тиші, слухання духовної музики із закритими очима.
- Рольові ігри та театральні етюди – розігрування сцен із літературних або релігійних творів, що допомагає глибше зрозуміти їхній зміст.

5. Духовно-культурна просвіта

Допомагає учням розширити уявлення про духовність у мистецтві:

- Екскурсії до храмів, музеїв, театрів – знайомство з духовною спадщиною через безпосередній контакт із культурними об'єктами;
- Запрошення відомих діячів мистецтва – зустрічі з художниками, композиторами, літераторами, які діляться своїм досвідом духовного розвитку;
- Вивчення світових духовних традицій у мистецтві – аналіз релігійної музики, іконопису, храмової архітектури різних культур [4].

Ці методи сприяють не лише вдосконаленню музичних навичок, а й глибшому усвідомленню духовних та моральних цінностей через бандурне виконавство та мистецтво.

Висновки. Мистецька школа відіграє важливу роль у формуванні духовності вихованців, сприяючи їхньому естетичному, моральному та емоційному розвитку. Завдяки зануренню у світ мистецтва діти навчаються розуміти прекрасне, виражати власні почуття, формувати морально-етичні принципи та розвивати національну самосвідомість.

Розвиток духовності через мистецьку освіту допомагає вихованцям не лише краще пізнати себе, а й гармонійно взаємодіяти зі світом. Саме мистецтво виступає важливим інструментом подолання емоційних та соціальних труднощів, особливо сьогодні у часі війни з агресором у нашій країні, формуючи стійку особистість із розвиненим почуттям відповідальності, емпатії та внутрішньої рівноваги.

Отож, можемо зазначити, що необхідно зберігати та розвивати мистецьку освіту як фундаментальний засіб духовного виховання молоді. Важливим завданням є оновлення методик навчання, гра на народних інструментах (бандура), адаптація методик до сучасних реалій та активне використання мистецтва для формування гармонійної, високоморальної особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белкіна, Н. В. (2018). Мистецька освіта як засіб духовного розвитку особистості. Київ: Освіта України.
2. Григоренко, О. С. (2020). Роль мистецької школи у формуванні естетичних цінностей молоді. Харків: Видавництво ХНПУ.
3. Дутчак, О. В. (2019). Музичне виховання як чинник духовного становлення особистості. Львів: Науковий світ.
4. Кузьменко, Л. П. (2021). Формування морально-етичних якостей у дітей засобами мистецтва. Одеса: Педагогічна думка.

Мар`яна ПРОЦИШИН,

Здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, викладач по класу скрипки Тернопільського ліцею

№21 – спеціалізованої мистецької школи імені Ігоря Герети
Тернопіль, Україна

maranaprocisin95@gmail.com,

науковий керівник

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського
національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Лариса ОРОНОВСЬКА

РЕПЕРТУАР ВИКОНАВЦЯ-СКРИПАЛЯ У РОБОТІ ІЗ ШКОЛЯРАМИ ЯК КОМПОНЕНТ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ (НА ОСНОВІ ДОСВІДУ РОБОТИ В ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ МИСТЕЦЬКОМУ ЛІЦЕЇ №21 ІМЕНІ ІГОРЯ ГЕРЕТИ)

***Анотація.** Представлена наукова розвідка згідно використання скрипкового репертуару в роботі з школярами та його особливий вплив на формування духовно-моральних цінностей у вихованні молоді. Репертуар виконавця-скрипалю є не лише технічним аспектом музичної практики, але й суттєвим елементом культурного і духовного розвитку школярів, національно свідомої молоді*

Через вивчення та виконання творів, що містять глибокий філософський зміст або пов'язані з певними історичними подіями, школярі можуть усвідомити важливість духовних ідеалів, патріотизму, людяності та інших аспектів культурної спадщини. Такий навчальний досвід допомагає слухачам не лише в музичному розвитку, але й у всебічному формуванні у них особистостей з чітким моральним орієнтиром.